

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Мукачівська міська рада
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»
Луцький національний технічний університет
Українська інженерно-педагогічна академія (м. Харків)
Хмельницький національний університет
Вроцлавський економічний університет (Польща)
Державна вища школа в Освенцімі (Польща)
Праяшівський університет в Прайшеві (Словаччина)
Університет Обуди, м. Будапешт (Угорщина)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО Й ОСВІТНЬОГО
ПРОСТОРУ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
СВРОНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
Міжнародної науково-практичної конференції**

ТОМ 2

Мукачєво
14-15 травня 2015 року

5. Філоненко, М.М. Психологія спілкування / М.М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

6. Кайдалова, Л.Г. Психологія спілкування: навчальний посібник / Л.Г. Кайдалова, Л.В. Пляка. – Х. : НФаУ, 2011. – 132 с.

УДК 316.612:37.017.4

Н. В. КОРЧАКОВА

Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова

КУЛЬТИВУВАННЯ ПРОСОЦІАЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Сьогодення ставить перед системою освіти багато нових завдань, які вимагають своєчасного і компетентного вирішення. Одним із них є розвиток у дітей та молоді важливої соціальної стратегії, яка виявляється у здатності добровільно діяти на благо інших людей. Цей феномен дістав назву просоціальності. Просоціальна поведінка корисна для суспільства, тому всі шляхи активізації її проявів заслуговують на особливу увагу як з боку науковців, так і вчителів. Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що пошук шляхів підвищення просоціальності спрямовується за декількома лініями. Перш за все необхідно розділити всі програми на ті, що сприяють загальній інтенсифікації альтруїстичних тенденцій у суспільному житті та програми, які мають вплив на розвиток індивідуальних стратегій.

Перша лінія передбачає посилення просоціальної спрямованості не лише у всіх представників соціуму, але й стимулювання відповідних соціальних програм та корекцію небажаних зрушень у суспільному житті. Сюди можна віднести появу соціальних структур, які реалізують програми соціальної допомоги і підтримки, підготовку спеціалістів за професіями «допомагаючого» типу, контроль за трансляціями програм жорстокої поведінки, розширення благодійних програм. Закономірно, що основи милосердного, добродійного ставлення до особистості виявляються не тільки в благочинній, благодійній, добровільній допомозі особистості, але і у створенні державної системи надання соціальної, суспільної підтримки. У кожній державі під впливом національних особливостей, культурного досвіду народу, соціальної системи, релігійних поглядів формується власна система просоціальної, суспільної поведінки, що спирається на позитивні якості окремих особистостей, їхнє бажання допомагати іншим. Цей тип поведінки є важливою умовою не лише самореалізації особистості, але і забезпечення благополуччя усіх, на кого вона спрямована. Ця лінія розвитку суспільства обговорюється як у психолого-педагогічних роботах (Павелків Р.В. [1]), так і дослідженнях із соціології і філософії (Старостіна В.П.; Мілакова В.В.).

Друга лінія посилення просоціальності стосується розробки програм, які стимулюють перегляд ціннісної сфери особистості у напрямку посилення альтруїзму (Стецько І.І. [2]). Психологічний аналіз цієї лінії передбачає пошук методів і прийомів впливу на індивідуальну психіку, а також розкриття закономірностей і механізмів, що висвітлюють логіку змін у свідомості людини. Окрему лінію наукових пошуків становлять роботи, які спрямовані на вивчення особливостей вікового стимулювання просоціальності. Вони зорієнтовані на вивченні онтогенетичних закономірностей розвитку особистості, стимулювання яких здійснює позитивний вплив на її соціальну поведінку.

Розвиток просоціальних умінь у дітей можна стимулювати шляхом реалізації навчальних програм та різноманітних педагогічних технологій. Такі програми навчання широко використовуються у світовій освітній практиці. До програм загального типу можна віднести роботу Тартуських психологів [3] та педагогічні технології у рамках соціально-емоційного навчання дітей (СЕН). Вони розраховані як для дітей дошкільного, так і шкільного віку. Дослідження показують, що залучення дітей до участі таких програмах впливає як на соціальні процеси, так і на академічну успішність школярів. Кожна з розробок насичена різними прийомами впливу. У програмах може застосовуватися комплекс дидактичних прийомів, або ж інтенсивно використовується один із засобів виховного впливу. Досить продуктивними є такі прийоми як виконання ролі і індукція. У першому випадку діти розігрують ролі для того, щоб побачити ситуацію з точки зору Іншого. У другому – дорослі повідомляють дітям свої міркування з приводу тієї чи іншої поведінки.

При розробці стимулюючих програм доречно слідувати принципам, які вже пройшли апробацію у процесі реалізації виховних технологій. На думку К. Деріл Кемерон [4], до основних принципів культивування просоціальності можна віднести:

- демонстрування моделей просоціальності зі сторони батьків і вчителів;
- підвищення індивідуальної відповідальності дітей у ситуаціях просоціального типу;
- зняття захисних, відсторонюючих програм, які спрямовані на захист дитячої психіки від сприйняття чужої біди. Розвиток чуйного ставлення до чужого болю;
- уникання надмірного позитивного оцінювання за просоціальні дії.

Отже, розвиток просоціальності започатковується з дитячих років. Його гармонійність і послідовність можлива лише за умови постійного стимулювання зі сторони школи та вчителів.

Література

1. Павелків Р. В. Просоціальна повеслілка як детермінанта громадянського становлення особистості / Р. В. Павелків // Актуальні проблеми психології / за ред. С.Д. Максименка. – К. : ДП "Інф.-аналіт. агенство", 2013. – Т. X, Вып. 24. – С. 510-519.
2. Стецько І.І. Традиції виховання альтруїзму в учнів загальноосвітніх шкіл України / І.І. Стецько // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2007. – № 34. – С. 156-161.
3. Маленький альтруїст: учимся вместе творить добро / под ред. К. Кару : пер. с эст. Юлии Митрофановой. – Тарту, 2010 – 107 с.
4. Cameron C. D. How to Increase Your Compassion Bandwidth / By C. Daryl Cameron // Greater good. – 2013. – January 16.

УДК 159.922

А. В. КОСТИК
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Дослідження соціальної значущості проблеми формування професійно-психологічної спрямованості особистості майбутнього вчителя є надзвичайно актуальним у зв'язку з недостатньою її розробкою у психолого-педагогічній літературі. Вивчення проблеми формування особистості майбутнього вчителя репрезентовано у психолого-педагогічній літературі широким колом дослідників (Б.Ф. Басв, Л.В. Долинська, М.І. Дяченко, І.О. Кандибович, А.Й. Капська, С.О. Клімов, Н.В. Кузьміна, М.В. Левченко, С.Д. Максименко, О.Г. Мороз, Д.Ф. Ніколенко, Л.М. Проколієнко, В.А. Семиченко, О.В. Скришченко, Н.В. Чепелева, Т.С. Яценко та ін.) [2].

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні педагогічної спрямованості студентів. Згідно з цілями нашого дослідження, ми розглянули особливості розвитку та формування педагогічної спрямованості майбутніх педагогів під час навчання у вузі. Узагальнивши основні теоретичні положення дослідження проблеми педагогічної спрямованості, ми проаналізували особливості формування і розвитку компонентів педагогічної спрямованості студентів напряму «Початкова освіта» в процесі навчання у ВНЗ. Для реалізації цілей і завдань дослідження була обрана методика І.С. Ільїна «Професійна спрямованість особистості вчителя». Дана методика досліджує 5 типів педагогічної спрямованості: комунікативність, інтелігентність, організованість, спрямованість на предмет, соціальне схвалення.

Результати дослідження показують, що у досліджених студентів другого і четвертого курсів переважають 3 основні типи професійної спрямованості: комунікативна, організаторська, інтелігентна.